

Morski ukrasi

Morski ukrasi – koralji, školjke, biseri

Školjke umjesto kuna

Znate li da su ponegdje na dalekim otočjima još dnevno školjke služile kao sredstvo plaćanja, umjesto novca?! Koliko su vrijedile bisernice ne treba ni govoriti. Ali treba reći da bisernica ima i u Jadranu! Uz puno sreće možda vam biser zapne za zub dok jedete kamenicu. Školjkom zvanom Tritonova truba ribari su se služili kao trubom, da bi s broda dozvali one na kopnu, a praktične domaćice iz egzotičnih krajeva i danas umjesto na tanjuru hranu služe u školjkama.

Gledaj, ne diraj!

Padne li vam na pamet roniti i tražiti puževe i školjke, vodite računa o tome da su neke rijetke vrste zaštićene zakonom, na primjer periske, Tritonove trube i prstaci! Zateknu li vas u lovu na njih, mogli biste imati velikih problema.

Školjka ili puž

Ako budete u prilici, zamolite nekog da vas provede nekom malakološkom zbirkom*. Saznat ćete mnogo zanimljivih stvari. Među ostalim i to da naše popularno i svima poznato Petrovo uho uopće nije školjka nego puž! I to kakav! Najbrži među morskim puževima! Ova morska "formula 1" juri brzinom od 70 cm/min dok njegovi rođaci ne prelaze više od 5 cm. Puževe ljuštore sastoje se od samo jednog dijela, a školjke imaju i "poklopac".

No i tu ima iznenađenja. Nautilus ili indijska lađica, kojih ima i u našem moru, nije školjka ni puž, nego glavonožac. U prekrasnoj kućici krije se stvorenje slično hobotnici.

Kad ljetu prođe

Ako ste s ljetovanja kući ponijeli školjke za uspomenu, svakako iz njih izvadite meso, a ljuštore dobro operite! Najljepše i najveće možete držati u vitrini kao ukras, a od onih manjih napravite naušnice ili ogrlice. Uključite maštu i ukrasite neki nezanimljiv okvir za fotografije školjkicama i pužićima. Premažite ih bezbojnim lakom, u okvir stavite fotografiju s plaže i imat ćete nezaboravnu uspomenu na prošlo ljetu.

Pripremila Mirela Vladanović

PRSTACI nastanjuju rupe u kamenu. Ako ih vadite, što nikako ne biste smjeli jer su zakonom zaštićeni, razbijate i podvodne stijene koje je priroda stvarala stoljećima. Prstac raste polako i treba mu više od 10 godina da bi dostigao veličinu od 10 cm.

PERISKA je najveći školjkaš u Jadranu. Naraste čak do metra, od čega je trećinom dužine ukopana u dno. Osim što je najveća, ona je i sredozemni endem, a zbog ugroženosti je i zakonom zaštićena. Moj planet; 1-2; rujan-listopad 2006.

I periskama treba puno godina da izrastu do svoje najveće dužine, koja iznosi više od jednog metra. Ne vadite ih iz mora!

Školjke pročišćavaju more! One imaju škrge (to sigurno niste znali) kroz koje kao kroz sito propuštaju (filtriraju) morsku vodu. Jedna vrsta dagnji može tako pročistiti i 2 litre vode u jednom satu. Pazite zato da dagnje koje jedete stižu iz čista mora!

Proždiračice školjaka

Najveći su neprijatelji školjaka **morske zvjezdače**. Zvjezdača je vrlo proždrljiva i može potamaniti mnogo školjaka. Napada tako da školjku okruži krakovima i snagom mišića rastvori ljušturu toliko da može u njezinu unutrašnjost ubaciti svoj želudac i usisati meke dijelove. Ali ima i riba koje se, osim sitnim ribicama, hrane i nekim mekušcima.

Nastajanje bisera - Biološkim procesom u kamenicama nastaju biseri, a on im je i obrambeni mehanizam kojim se štite od iritirajućih stranih tijela.

Školjke bisernice – skupocjene šminkerice

Bisernice žive u tropskim morima Azije. Jedinstvene su jer mogu stvoriti prekrasan i skupocjen biser. To se događa uvijek kada u njihovu unutrašnjost, u plašt, dospije neko čvrsto tijelo poput zrnca pijeska ili kamenčića. Plašt školjke polako ga obraste i okruži s puno slojeva *sedefaste* tvari. Za nekoliko se godina tako stvori biser. Bisernice žive ukopane u pijesku na dnu mora. Lov je na njih opasan i težak. U tim morima, naime, žive i morski psi, a ronionci rone na dah, bez ikakve pomoćne opreme.

LJUŠTURA – zaštitni oklop školjaka i morskih puževa

OSJETILO – organi koji živim bićima omogućuju da uspostave kontakt s okolinom

SEDEF – unutrašnji sloj ljušture nekih školjaka i puževa, prelijeva se u raznim bojama i služi za izradu ukrasnih predmeta

I školjke imaju tijelo

Znate li da i školjke imaju tijelo? Naučimo njegove dijelove.

- > **PLAŠT** je tanka kožica koja obavija cijelo tijelo ispod ljušture* i koja zapravo stvara ljušturu.
- > **ŠKRGE** su listići kojima se školjka hrani i diše.
- > Snažni **MIŠIĆI** služe za otvaranje i zatvaranje ljušture, jer da bi se prehranile i disale, školjke moraju ljušturu otvarati.
- > **STOPALO** je velik mišić koji viri iz ljušture. Školjke nemaju glave, pa su im *osjetila* raspoređena po rubu plašta, uz otvor *ljušture*.

Razmisli:
Tko u školjci šumori?

Nazive školjki upiši u ispunjaljku u smjeru strelice tako da dobiješ točno rješenje.

Školjka

Dječak na žalu
u pijesku leži
i školjku sjajnu
i školjku malu
na uho stavlja
i sluša, sluša:

na šumnom
valu
davne mu
tajne
more
javlja!

I sluša dalje
u sjeni bora,
školjka mu
šalje
muziku mora:

Stjepan Jakševac

šumori
šumno
šumorom
šuma
šaptom
šapće
šuštavo
svira
stotinu žica
stotinu lira.

To iz širina,
to iz daljina
svjetovi zборе,
struji i bruji,
bruji i struji
beskrajno
more!

